

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

ARTICULUS II.

Utrum Angelus possit multa simul intelligere?

Pro resolutione hujus difficultatis observandum est, duobus modis multa simul posse intelligi, nimirum vel ut multa sunt, vel ut sunt unum. Intelligentur ut multa, quando sic intelliguntur ut non habeant ordinem ad aliquod unum intelligibile: ut unum vero, quando intelliguntur ut ordinata ad unum intelligibile. Hoc præmissis, sit.

§. I.

Conclusio negativa statuitur.

Dico igitur, nec Angelum, nec hominem posse plura per modum plurium intelligere, bene autem per modum unius. Est contra Molinam, Vasquezem, Suarezem & alios Recentiores. Est tamen D. Thomæ hic art. 2. ubi sic habet: *Multa inordinata quod sunt distincta non possunt simul intelligi, sed secundum quod univertur in uno intelligibili, sic simul intelliguntur.* Idem docet Aristoteles 2. Topic. cap. 4. loco 38. his verbis. *Constat plura scire, cogitare autem non: per scire autem intelligit scientiam & cognitionem habituales, & per cogitare, cognitionem actuales.* Unde Suefflanus ibi ait: *Scimus enim habitu uno scire, in propria, aut problemata, aut conclusiones: scimus autem & sermociamur de uno dicitur.* Et Aphroditæus: *Omnis, inquit, qui intelligit, unam aliquam intelligit: ut enim impossibile est plures orationes simul dici, sic etiam intelligi simul potest, nam intellectio est quedam oratio ipsius animæ in se ipsa.*

Ratio etiam id suadet: Nam si intellectus plura ut plura simul intelligeret, vel unico actu, vel pluribus ea cognosceret? Neutrum dici potest: Ergo & Major patet, Minor vero quoad utramque parem suadet. Et in primis quod plura ut plura non possint unico actu simul intelligi, videtur manifestum: Nam ut ait D. Thomas articulo citato, *Sicut ad unitatem motus requiritur unitas termini, ita ad unitatem operationis requiritur unitas objecti:* Sed plura ut plura non habent rationem unius objecti: Ergo nequeunt simul per eundem actum cognosci.

Quod vero nec diversis actibus possint plura per modum plurium ab eodem homine vel Angelo simul cognosci, sic ostenditur. Quælibet intellectio est ultima actualitas respectu intellectus & speciei intelligibilis a quibus procedit: Sed non est possibile quod eadem potentia aut eadem forma sit simul terminata pluribus actualitatibus ultimis: Ergo repugnat quod intellectus humanus vel Angelicus diversis actibus plura ut plura simul intelligat. Major patet, Minor probatur. Nam generaliter loquendo quælibet potentia terminata actualitate ultimâ, ita expletur per illam, ut quavis ea abjectâ possit aliam recipere, non tamen simul cum præexistenti: propterea si quidem materia prima non potest recipere aliam formam substantialem simul remanente priori, quia cum ambæ sint ultimæ actualitates, prima actualitatem potentiam illius pro tempore quo est in materia; alioquin per illam esset & non esset ultimo actualata & terminata. Propterea etiam repugnat, quod eadem linea terminetur pluribus

Tom. II.

A punctis; quod idem corpus, secundum eandem sui partem, pluribus & diversis figuris sit figuratum; & sic de aliis.

Ex hoc probata manet secunda pars conclusionis: plura enim ut ordinata ad unum, possunt unica intellectione intelligi, quia de formali sunt tantum unum, licet de materiali sint plura: Ergo intellectus humanus vel Angelicus potest plura per modum unius intelligere. Hæc conclusio magis constabit ex solutione argumentorum.

§. II.

Solvantur obiectiones.

Objicies primò, Cognoscere diversa objecta per distinctos actus & diversas species, est plura ut plura cognoscere: Sed Angelus de facto diversa objecta per distinctos actus & diversas species simul cognoscit, simul enim clarè cognoscit Deum per essentiam divinam gerentem vices speciei, & seipsum per propriam substantiam, & alia à se per species accidentales ei infusas: Ergo plura ut plura simul intelligit.

Respondeo distinguendo Majorem: Cognoscere diversa objecta per distinctos actus & species, nullam inter se habentes habitudinem & subordinationem, est plura ut plura cognoscere, concedo Majorem: per distinctas species & actus inter se subordinatos, nego Majorem: ut enim communiter dicitur, *Vbi est unum propter aliud ibi est unum tantum.* Ad Minorem similiter dicendum est, quod quando Angeli Beati per essentiam divinam tanquam per speciem intelligunt Deum, & seipsos per propriam substantiam gerentem vices speciei, aliaque à se per species accidentales ei superadditas, tales intellectiones & species sunt inter se subordinatæ; eò quod essentia divina, per quam elicitur visio beatifica, est eminentissima, continens in se quicquid perfectionis est in aliis formis intelligibilibus: unde omnes species Angelo inditæ, & substantia illius, se habent ad essentiam divinam aliquo modo sicut species quinque sensuum exteriorum ad speciem sensus communis, cum quæ non ponunt in numero, sed reputantur una species, quia illa representat altiori modo quicquid illa representant. Similiter etiam species inditæ quodammodo subordinatæ substantiæ Angeli, ut gerentis vicem speciei, quia hæc est aliquo modo excellens respectu illarum, cum representet, confusè saltem, omnia illarum objecta, unde essentia divina potest esse ratio determinans ad usum aliarum specierum, & ad cognoscenda objecta per illas representata; & similiter propria substantia potest esse Angelo ratio intelligendi seipsam, & mediâ sui cognitione, illum determinare & constituere in actu, ut possit uti quælibet specie indita.

Hæc doctrina & solutio sumitur ex D. Thomæ quæst. 8. de verit. art. 14. ad 6. ubi sic ait: *Mens Angeli semper se actualiter intelligit... nec tamen cum mens Angeli quodammodo se intelligit & aliud aliud, intelligit simul multa, nisi ut unum, quod sic patet: si enim aliqua duo ita se habeant, quod unum sit ratio intelligendi aliud, unum eorum erit quasi formale, & aliud quasi materiale; & sic illa duo sunt unum intelligibile, cum ex forma & materia unum constituatur. Unde intellectus quando intelligit aliquid per alterum, intelligit tantum unum intelligibile, sicut patet in visu: lumen enim est quod videtur color, unde se habet ad*

Ecc. iij

cola-

colorem quasi formale, & sic color & lumen sunt unum tantum visibile, & simul à visu videntur, Essentia autem Angeli est ratio cognoscendi omne quod cognoscit, quamvis non perfectè, propter quod formis superadditis indiget: cognoscit enim omnia per modum substantiæ suæ, ut dicitur in libro de causis, & secundum propriam virtutem & naturam, ut dicit Dionysius cap. 7. de divinis nominibus unde cum intelligit se & illa, non intelligit simul multa, nisi ut unum.

14 Dices: Angelus movens cælum, seipsum intelligendo, simul cælum quod ab eo movetur intelligit, cum moveat illud per intellectum & voluntatem: Sed cognitio cæli moti ab Angelo, nullam habet subordinationem ad cognitionem quam habet Angelus de seipso: Ergo Angelus potest cognoscere diversa objecta per actus distinctos, nullam inter se habentes habitudinem & subordinationem, subindeque plura ut plura simul intelligere.

15 Respondeo concessi: Majori, negando Minorem: cælum enim & ejus motus pertinent quodammodo ad perfectionem Angeli ipsum moventis, subindeque eorum cognitio ad perfectam Angeli notitiam ordinatur. Idem dicendum est de cognitione eorum quæ sunt commissa Angelorum custodia: illa enim cognitio ad perfectam Angeli custodis notitiam quodammodo pertinet, & per consequens facit quodammodo unum cum illa.

16 Objicies secundò: Sensus tam externus quam internus cognoscit simul plura per modum plurimum: visus enim simul videt plures homines, plura animalia, plures arbores, & alias res in prospectu positas; auditus etiam simul audit vocem loquentis, & sonum campanæ, tactus quoque plures qualitates in eadem re simul percipit, nempe frigus, duritiem, aut molliem; & denique sensus communis objecta visus, auditus, gustus, tactus, & olfactus simul percipit: cur ergo hoc idem non tribuamus intellectui, qui multo perfectior facultas est, & maximè intellectui Angelico.

17 Respondeo primò, negando Antecedens: nam quando plura objecta à sensibus externis vel internis simul percipiuntur, non per modum plurimum, sed per modum unius cognoscuntur, quatenus scilicet unum objectum adæquatum & totale unius sensationis efficiunt, & per unicam speciem representantur. Ita D. Thomas quodlibet. 7. art. 2. ad 1. ubi hæc scribit: *Sensus communis quantum sit una potentia secundum essentiam, tamen aliquo modo multiplicatur secundum esse, in quantum coniungitur diversis sensibus propriis; sicut unum centrum coniungitur pluribus lineis: unde immutationes omnium sensibilibus simul terminantur ad sensum communem; sicut motus qui esset per omnes lineas, posset simul terminari ad centrum. Sed intellectus non multiplicatur modo predicto in plures potentias, & ideo non est simile.* Alia etiam inter intellectum & sensum tam externum quam internum reperitur differentia: nam sensus est potentia organica, & ideo potest in diversis partibus organi diversas sensationes elicere; quod non potest intellectus, quia est potentia inorganica & indivisibilis. Unde secundò responderi potest, dato antecedente, negando consequentiam & paritatem.

18 Objicies tertio: Plures simul dantur species intelligibiles in intellectu tum humano, tum Angelico, non coordinatæ inter se, seu non ordinatæ ad

representandum unum, sed representantes plura ut plura: Quidam ergo in illo simul esse poterunt plures intellectiones & species expressæ, quibus plura ut plura cognoscantur.

Respondeo rationem disparitatis esse, quia species intelligibiles ex parte principii intellectivi tenent, & se habent per modum principii & causa intellectiōis, intellectiō autem & species expressæ sunt ultimus terminus, & ultima actualitas potentie intellectivæ, ut patet ex supra dictis: licet autem ejusdem possint dari plura principia partialia, & plures formæ & virtutes idem principium totale complentes; repugnat tamen eandem rem habere plures ultimas actualitates, pluresque terminos ejusdem rationis, & non subordinatos, ut supra ostendimus.

ARTICULUS III.

Verum in Angelis posse esse discursum.

§. I.

Quibusdam præmissis conclusio negativa statuitur.

Scotus in 2. dist. 7. quæst. 1. admittit in Angelis discursum, tam circa naturalia quam circa supernaturalia. Ei favet Molina in præfati, dicens quod Angelus discurret per accidens circa objecta. Suarez verò libro 2. de Angelis cap. 43. docet angelos posse discurrere circa supernaturalia, & circa naturalia quæ non possunt cognoscere evidenter, qualia sunt futura contingencia, & cogitationes cordis. Econtra Divus Thomas & ejus Discipuli omnem prorsus Angelis denegant discursum, tam actuale quam possibile; & circa res tam naturales quam supernaturales, tam circa ea quæ evidenter cognoscunt, quam circa ea quæ conjecturaliter solum intelligunt. Pro qua sententia declaratione, duo præmittenda sunt.

In primis cum eodem S. Doctore supra quodlibet. 14. art. 7. observandum est, duplicem esse discursum; unum improprium, qui dicit tantum successionem actuum se consequentium absque illatione, ut quando intellectus intelligit hoc post hoc: alterum proprium, qui non solum successionem, sed etiam causalitatem inter actus importat, ut prior causet & inferat posteriorem. De primo non est difficultas in præfati, quia manifestum est illum reperiri in Angelo: cum enim non sit actus purus, nec in esse intelligibilis, nec in esse naturali, sicut Deus, omnia unico actu intelligens nequit, sed pluralitate actuum sibi succedentium indiget. Unde solum hic agimus de secundo discursu.

Supponendum est etiam, ad verum & proprium discursum, non sufficere, quod unum objectum sit ratio cognoscendi aliud: alias scientia Dei & visio beatifica essent discursivæ; cum essentia divina sit ipsi Deo & beatis ratio cognoscendi creaturas: potentia etiam visiva esset discursiva cum lumen sit illi ratio videndi colores, ut docent Averroës & Avicenna. Verus ergo & proprius discursus duas necessario requirit condiciones: prima est distinctio actuum, quæ sit realis, si discursus sit formalis; secunda est, quod sit illatio & vera causalitas inter actus, ita ut prior causet & inferat posteriorem; quod accidit quando intellectus intelligit hoc et hoc, sive quando ex uno prius cognito devenit ad cognitionem alterius posterioris cogniti: hæc tamen prioritas & posterioritas non est semper